

[Galerie zdjęć](#)

swulinski.com

[Kontakt](#)

Maciej Swuliński

Szukaj w swulinski.com:

Ruch prawostronny, dlaczego?

Dlaczego w Polsce jeździ się po prawej stronie jezdni? Każdy odpowie natychmiast, że to przecież oczywiste, że ruch prawostronny obowiązuje na całym świecie, za wyjątkiem może Wielkiej Brytanii i jej kolonii. Gdy jako dzieci uczeni jesteśmy przez rodziców przechodzenia przez jezdnię nabywamy wiedzę o kierunkach jazdy jakby intuicyjnie i rośniemy w przekonaniu, że tak było od zawsze i nie może być inaczej. Gdyby tak jednak zastanowić się głębiej skąd wzięła się ta idea poruszania po prawej stronie, to okaże się, że spora część Europy jeszcze nie tak dawno podróżowała dokładnie po przeciwnej stronie niż dzisiaj, a mit jakoby Anglicy zawsze robią wszystko na przekór i dlatego jeżdżą po lewej, jest wielkim fałszem.

Rzymianie jak wiemy na wiele wieków zdominowali Europę, a pozostawiona przez nich spuścizna widoczna jest na tym kontynencie do dzisiaj w takich dziedzinach jak język, sztuka, prawo i obyczaje. Proste, długie drogi wybudowane w czasie imperium rzymskiego to często te same, którymi poruszamy się dzisiaj podróżując po Europie Południowej i Zachodniej, oczywiście wielokrotnie przebudowane w ciągu ostatnich 2000 lat. W literaturze nie zachowały się informacje na temat strony, którą poruszali się Rzymianie. Jednak prace wykopaliskowe starej rzymskiej drogi w Blunsdon Ridge w Wielkiej Brytanii nasuwają pewne przypuszczenia. Była to droga prowadząca z kamieniołomu, gdzie głębokie ślady wozów załadowanych niewątpliwie ciężkim budulcem zachowały się wyraźnie po stronie lewej, a znacznie płytsze ślady przypuszczalnie pustych wozów po stronie przeciwnej. Wniosek jest oczywisty. Rzymianie jeździli po lewej stronie. Czy było tak w całej rządzonej przez nich części Europy? Trudno powiedzieć, choć jest to dalece prawdopodobne.

Ten zwyczaj poruszania się po drogach przetrwał dłużej niż imperium rzymskie. Ruch lewostronny jako bardziej naturalny stał się powszechny w całej Europie okresu Średniowiecza. Jeźdźcy konni chętniej poruszali się po lewej stronie drogi ponieważ łatwiej było im dobyć miecza i bronić się po swej prawej stronie, większość z nas jest przecież praworęczna. To prawda, że ruch na drogach tamtego okresu był znikomy, drogi były jednak wąskie i gdy dwa wozy znalazły się na przeciw siebie to trzeba było się wyminąć. Stosowano wówczas rzymską zasadę zjeżdżania na lewo. Zwyczajowy sposób poruszania, zaszczipiony wieki wcześniej przez Rzymian znalazł swe prawne usankcjonowanie w brytyjskim prawie drogowym z 1756 roku. Był to pierwszy na świecie tego typu akt prawny, którego zakres rozszerzono wkrótce do całego imperium brytyjskiego. Przed rewolucyjną Francją miała właściwie te same zasady. Arystokracja poruszająca się szybko w swych powozach, oczywiście po stronie lewej, zmuszała jednak chłopów do trzymania się strony prawej. Taki porządek na drogach zapewniał, że piesi nie blokowali przejazdu mogąc szybko ustąpić, gdy z przeciwka (a nie za ich plecami) pojawiał się powóz.

Po której stronie poruszano się w Polsce w XVI wieku? Jest to trudne do stwierdzenia. Czy obowiązywała tu rzymska zasada? Przecież Rzymianie nigdy nie postawili nogi na ziemiach polskich. My Polacy jednak zawsze patrzyliśmy na zachód Europy i tam szukaliśmy wzorców. Stamtąd przyszło do nas chrześcijaństwo, język łaciński, style w sztuce i architekturze, literatura itd. Przypuszczać można zatem, że nie odstawaliśmy od reszty ówczesnego świata. Przecież na pewno nie naśladowaliśmy takich najeźdźców Polski jak Tatarzy. Skoro cała cywilizowana Europa natchniona przez Rzymian poruszała się po lewej stronie, to dlaczego w Polsce miałyby być

inaczej. Nasuwa się zatem pytanie: skąd dzisiaj mamy wręcz przeciwną zasadę? Okazuje się, że to wszystko wina Napoleona.

Po zburzeniu Bastylii w 1789 roku prześladowani arystokraci we Francji nie chcieli rzucać się zbytnio w oczy, dlatego też zaczęli poruszać się razem z chłopstwem po stronie prawej. Taki zwyczaj przejmując władzę zastał Napoleon. Tak też zaczęły poruszać się jego wojska podbijając sporą część Europy. Zasada trzymania się prawej strony na drogach stała się prawnie egzekwowana z rozkazu Napoleona Bonaparte we wszystkich podbitych przez niego krajach. Tak więc prócz Francji również Hiszpania, Niemcy, Holandia, Szwajcaria, Włochy i Polska zaszczerpiona mają prawostronną regułę ruchu na drogach. Pozostałe kraje, które oparły się Napoleonowi (Austro-Węgry, Rosja, Skandynawia, Wielka Brytania, Irlandia i Portugalia) pozostają przy ruchu lewostronnym. Imperium Napoleona szybko upadło lecz wiele wprowadzonych przez niego zasad przetrwało, w tym również ruch prawostronny. Tak więc po roku 1814 Europa podzielona jest na dwie duże grupy państw, w których to obowiązuje sprzeczna zasada poruszania się po drogach.

Dla Polski wiek XIX to czas rozbiorów. Nasi zaborcy posiadają odmienne zasady poruszania się: w Rosji i Austrii obowiązuje ruch lewostronny, Niemcy stosują zasadę napoleońską. Mieszkańcy większości byłych polskich ziem, bez względu na zbór, poruszają się jednak po stronie prawej. Była to konsekwencja istnienia w latach 1807 - 1815 Księstwa Warszawskiego, powstałego jak wszystkim wiadomo przy silnej pomocy Napoleona Bonaparte. Na francuskich wzorach oparty był podział terytorialny księstwa na departamenty, w prawie cywilnym obowiązywał Kodeks Napoleona, a na drogach napoleońska zasada poruszania się. To właśnie dlatego w Warszawie, czy Krakowie w XIX w. bryczki jeździły po prawej stronie ulic mimo, że państwa zaborców posiadały odmienne zasady. Gdy w roku 1918 Polska odzyskuje niepodległość prawo o ruchu drogowym we wszystkich byłych zaborach zostaje formalnie ujednoczone. Nie ma wątpliwości aby przyjąć system napoleoński, przecież nawet Mazurek Dąbrowskiego wymienia jego imię. Kraj nasz dołącza do grupy państw jeżdżących po stronie prawej. Nasz sąsiad Rosja zmienia stronę ruchu na prawostronną dopiero po rewolucji, w roku 1920. Spora część Europy utrzymuje jednak odmienną zasadę. Po pierwszej wojnie światowej rozpada się cesarstwo Austro-Węgierskie, a powstałe nowe państwa takie jak Czechosłowacja, Węgry i Jugosławia pozostają przy ruchu lewostronnym. Sama jednak Austria jest swego rodzaju ciekawostką. Tyrol, który za sprawą Napoleona w latach 1805 - 1814 przyłączony był do Bawarii posiada ruch prawostronny, pozostała część Austrii łącznie z Wiedniem uznaje zasadę ruchu lewostronnego. Międzywojenne Włochy z kolei to miejsce ścierania się dwóch idei. Ze zrozumiałych względów rzymska zasada poruszania się po drogach jest tu silnie zakorzeniona, lecz nie bez echa pozostała tu również zasada narzucona w początkach XIX wieku przez Napoleona. Generalnie we Włoszech obowiązuje ruch prawostronny, lecz okazuje się, że tylko na prowincji. Duże miasta Włoch uznają ruch lewostronny. Sam Rzym zmienia stronę ruchu na prawostronną dopiero w roku 1924. Włoskie fabryki samochodów długo jeszcze później produkują pojazdy z kierownicami po prawej stronie. Taki oto dziwaczny podział zachowuje się w Europie aż do II wojny światowej.

Aneksja Austrii przez Niemcy w roku 1938 pociągnęła za sobą zmianę strony ruchu drogowego. Z rozkazu Hitlera zmieniono ruch z lewo na prawostronny w ciągu jednego dnia. Wywołało to spory chaos na drogach. Kierowcy nie widzieli znaków, które ciągle znajdowały się po przeciwnej stronie drogi. Tramwaje w Wiedniu jeszcze przez kilka tygodni poruszały się po lewej stronie. Podobnie było w Czechosłowacji. Rząd tego kraju miał wprawdzie zamiar zamiany strony ruchu już od roku 1925, lecz brak było mu stanowczości. Dopiero Niemcy, którzy wkroczyli tam w roku 1939 natychmiast dokonali zmiany ruchu na prawostronny. Podobnie wypadki potoczyły się na Węgrzech i w Jugosławii, które to aż do wkroczenia Niemców posiadały lewostronną zasadę poruszania.

A co z resztą świata? Jest to generalnie dość skomplikowana sprawa. Okres kolonializmu przyczynił się silnych podziałów. Wiele krajów miało wręcz mieszane zasady. [Kanada](#) na przykład, będąca przecież kolonią brytyjską, posiadała ruch lewostronny aż do lat 20-tych XX wieku, lecz nie na całym swym terytorium. Prowincja [Quebec](#) zamieszkiwana w zdecydowanej większości przez ludność pochodzenia francuskiego stosowała zasadę ruchu prawostronnego. Inna prowincja Kanady, Nowa Fundlandia pozostała przy ruchu lewostronnym aż do roku 1947. Chiny podobnie, do roku 1946 północne prowincje poruszały się po prawej, południowe po lewej stronie drogi. Egipt z kolei mimo, że był kolonią brytyjską w latach 1822 - 1922 to zachował jednak ruch prawostronny, a to z powodu wcześniejszego podboju przez Napoleona w roku 1798.

Nawet [Stany Zjednoczone](#) mają w swej historii

okres, gdy ruch lewostronny był zasadą obowiązującą. Dopiero w roku 1804 stan [Nowy Jork](#) jako pierwszy wprowadził prawo nakazujące trzymanie się prawej strony na wszystkich drogach publicznych. Regułę tę przejęły stopniowo inne stany USA. Jednak aż do roku 1908 wszystkie produkowane w Stanach Zjednoczonych pojazdy posiadały kierownice po stronie prawej. Dopiero słynny Ford Model T z tego właśnie roku był pierwszym samochodem z kierownicą po stronie lewej. Nie wszystkie jednak ziemie przynależne do USA mają ruch prawostronny nawet dzisiaj. Prawdziwym zaskoczeniem może być fakt, że [Wyspy Dziewicze Stanów Zjednoczonych](#) leżące na [Karaibach](#) i będące terytorium, gdzie oficjalnie od 1917 roku powiewa flaga USA nadal posiadają lewostronny ruch samochodowy.

KEEP RIGHT, trzymaj się prawej
Znak drogowy często spotykany w USA

Wróćmy jednak do Europy. Po II drugiej wojnie światowej głównie za sprawą Niemiec większość państw europejskich posiada prawostronną zasadę poruszania. Szwecja, która w czasie wojny zachowała neutralność pozostała jednak przy ruchu lewostronnym. Będąc pod presją odmiennych zasad ruchu u wszystkich swych sąsiadów Szwedzi postanowili zmienić ruch na prawostronny. Nastąpiło to 3-go września 1967 roku.

Historia odnotowała również przypadki zmiany ruchu z prawo na lewostronny. Miało to miejsce na Okinawie w roku 1972, gdy amerykańanie zwrócili tę wyspę [Japonii](#). Podobnie Falklandy w roku 1982 powróciły do ruchu lewostronnego z chwilą zakończenia okupacji argentyńskiej. Dzisiejszy świat podzielony jest wyraźnie, 71% mieszkańców wszystkich kontynentów porusza się po prawej stronie. Dokładnie odwrotnie jest w przypadku ludności zamieszkującej państwa wyspiarskie, gdzie zdecydowana większość, bo aż 73% mieszkańców wysp podróżuje po stronie lewej.

Jak widać zatem, to Napoleon Bonaparte odpowiedzialny jest za dzisiejszą niejednorodność w poruszaniu się po drogach. Napoleonowi zawdzięczamy rozpowszechnienie systemu metrycznego, guziki na mankietach, ale również dzisiejszy podział świata na tych co jeżdżą po stronie prawej i na tych innych, jeżdżących po lewej. Tak na prawdę to nasz ruch prawostronny jest negacją zastałego porządku, a brytyjskie poruszanie się po lewej stronie jest konsekwencją wynikającą z ciągłości historycznej, zasady zapoczątkowanej w czasach imperium rzymskiego.

Tekst: Maciej Swuliński